

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO JOENSUUN YLIOPISTON VUODEN 2007 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston toiminta on valtakunnallisesti tarkastellen taloudellista. Edellisiin vuosiin tapahtunutta kehitystä ei käytettävissä olleiden tietojen perusteella voi arvioida. Tuottavuus on monilta osin kohentunut, mutta tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen kokonaistilanne voisi olla osalla aloista parempi.

Yliopiston liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot vähenivät edellisestä vuodesta, mutta asetetut tuotto- ja kannattavuustavoitteet saavutettiin. Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot lisääntyivät edellisestä vuodesta. Kustannusvastaavuus oli kuitenkin edellistä vuotta heikompi, virkatyön kustannukset huomioiden 81 %. Toiminnasta jäi yliopiston omin budjettivaroin katettavaksi 5,4 M€.

Yliopistouudistukseen valmistautuminen on edennyt hyvin osana Itä-Suomen yliopisto -hanketta. Keskeinen osa yliopistouudistukseen vastaamista on yliopiston hallintomallin kehittäminen. Ammattimaista johtajuutta kehitetään ja henkilökunnan koulutuksen on panostettu. Itä-Suomen yliopisto luo edellytykset tutkimuksen ja koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiselle.

Yliopisto on Itä-Suomen yliopiston perustamisvalmistelujen ohella käynnistänyt Joensuun ammattikorkeakoulun kanssa yhteisen johtoryhmän. Konkreettisenä toimenpiteenä on tilaselvitys, muihin tukipalveluihin tai opetusyhteistyöhön ei uusia toimenpiteitä ole vielä käynnistetty.

Yliopiston tulee yhdessä Kaakkois-Suomen muiden toimijoiden kanssa laatia metsäalan koulutus- ja tutkimusstrategia alueen erityisosaamisen turvaamiseksi. Metsätieteen koulutuksen valtakunnallisessa kehittämisessä yhteistyötä ja profilointia Helsingin yliopiston kanssa tulee tiivistää.

Yliopiston tulee laatia Itä- ja Kaakkois-Suomen korkeakoulujen kanssa yhteinen matkailualan kehittämisstrategia, jossa sovitaan kunkin korkeakouluyksikön profiilit ja vastuut.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopisto on painoalavalinnoillaan profiloitunut omaleimaiseksi. Yliopiston tieteellinen tuottavuus ja tohtoritutkintojen määrä eivät kaikilta osin vastaa tavoitteita. Muutokset edelliseen vuoteen ovat kuitenkin pääosin myönteisiä. Tohtorin tutkintotavoitteen saavuttamisaste on 91 %.

Yliopistossa on käytössä korkeakoulukeksintölain edellyttämät menettelyt. Yliopistolle tehtiin kolme keksintöilmoitusta ja 18 keksintöehdotusta vuonna 2007. Yliopisto ei ole tarkentanut kuinka monen keksintöilmoituksen osalta se ottanut itselleen oikeuksia keksintöihin. Yliopisto on rakentanut yhteistyökumppanuudet keskeisten välittäjäorganisaatioiden kanssa tutkimustulosten hyödyntämisessä.

Yliopisto on valmistautunut sähköisen hakujärjestelmän käyttöönottoon ja toteutettavaan valtakunnalliseen yhteishakuun. Yliopisto on keskittänyt opiskelijavalintojen kehittämistä sekä yhtenäistänyt opiskelijavalinnan perusteita ja opiskelijavalintaa koskevaa informaatiota. Yliopiston toimet sisäisen rotaation vähentämiseksi ovat olleet tuloksellisia. Samana keväänä tai edellisenä syksynä ylioppilaaksi kirjoittaneiden osuus uusista opiskelijoista on alle tavoitteen, mutta ylittää valtakunnallisen keskiarvon.

Yliopiston ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteen saavuttamisaste on 93 %. Ongelmallisia koulutusaloja ovat humanistinen ja luonnontieteellinen. Aineenopettajakoulutuksen tavoitteita ei saavuteta useilla aloilla. Opetuksen ja ohjauksen kehittämiseksi on käytössä useita laadunvarmistus- ja palautejärjestelmiä. Uuden tutkintorakenteen toteuttaminen etenee myönteisesti.

Kansainvälisessä opiskelijavaihdossa yliopisto on lähellä asetettuja tavoitteita ja lähtevien osalta tulokset ylittävät valtakunnallisen keskiarvon. Kiinnostus kansainväliseen opettajavaihtoon on vähentynyt ja tutkijoiden kansainvälinen liikkuvuus on vähäistä. Yliopisto koordinoi Finnish-Russian Cross-Border University -hanketta. Yliopisto on laajentanut toimintaansa myös Erasmus-Mundus -ohjelmassa.

Täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston osallistujamäärät ovat kasvaneet. Aikuiskoulutus on valtakunnallisesti tarkastellen hyvällä tasolla.

Yliopiston tulee huomioida aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus ja kansainvälistymisstrategia omissa strategiatyönsä.

Yliopiston tulee suunnata ja voimistaa opetuksen ja ohjauksen kehittämistoimiaan niin, että tutkintotavoitteet ja aineenopettajakoulutuksen määrälliset tavoitteet saavutetaan.

Yliopiston tulee huolehtia, että siihen palvelussuhteessa olevien tutkijakoululaisten palkkaus on VPJ -järjestelmän mukainen. Osana hyvää henkilöstöpolitiikkaa yliopiston tulee huomioida neliportaisen tutkijanuran kehittäminen.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopiston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rakenne noudattaa opetusministeriön mallia tilinpäätöksestä yliopistoille. Raportointi on kuitenkin suppeaa sisältäen vähän vertailu- ja trenditietoja. Sanallinen analyysi on valittujen tunnuslukujen osalta laajaa. Sanallista kuvausta olisi tukenut tuottavuutta kuvaavien tunnuslukujen esittäminen aikasarjoina taulukoissa. Tuttavuustarkastelua ei ole tehty kattavasti. Toiminnallisesta tehokkuudesta esitettyjen tietojen luotettavuutta heikentää työajankohdentamisen arvionvaraisuus.

Yliopisto on toimintakertomuksessaan tuottavuustoimenpiteistä kuvannut lyhyesti ainoastaan virkapankin toimintaa, ja kertonut henkilöstötavoitteen vuodelle 2011. Raportointi tuottavuushankkeiden ja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksista on osin puutteellinen, mikä selittyy Itä-Suomen yliopiston valmisteluvaiheella.

Yliopiston tulee kehittää rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuushankkeiden toimenpiteiden, voimavarojen uudelleen kohdentamisen ja henkilöstövaikutusten seurantaan siten, että näistä voidaan luotettavasti raportoida osana tilinpäätöstä.

Yliopiston tulee ilmoittaa Valtiontalouden tarkastusviraston lisäksi myös opetusministeriölle 15.8.2008 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tuloksellisuuden laskentatoimensa järjestämiseksi valtion talousarviosta annetun lain 16§:n edellyttämällä tavalla.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulupolitiikan tavoitteet vuosille 2007-2012 on asetettu Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Opetusministeriö (OPM) on määritellyt rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat maaliskuussa 2008. Yliopistot voivat tarvittaessa esittää myös vaihtoehtoisia rakenteellisen kehittämisen toimia. Kaikilta yliopistoilta on edellytetty uudet strategiat kevään 2010 tulosneuvotteluihin mennessä. Näiden pohjalta valmistellaan rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelma vuodesta 2010 alkaen. OPM koordinoi myös sektoritutkimuksen rakenteellisen kehittämisen valmistelua. Tavoitteena on vahvistaa sektoritutkimusta ja siihen liittyvää yhteistyötä yliopistojen kanssa.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistavaa yliopistolakia valmistellaan. Hallitus on linjannut iltakoulussaan 21.11.2007 uudistuksen perusperiaatteet. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt kolme kertaa uudistuksen taloudellisia reunaehtoja. Tavoitteena on, että OPM lähettää lakiluonnoksen lausuntokierrokselle elokuussa 2008. Lakiesitys Eduskunnalle annetaan kevätistuntokauden 2009 alussa ja lain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2009. Kaikkien yliopistojen tulee hyvissä ajoin valmistautua yliopistouudistukseen.

OPM valmistelee lakiesitykseen liittyen yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2010 eteenpäin. Rahoitusmallivalmistelussa korostetaan yliopistojen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden merkitystä, strategista kehittämistä ja uusiutumista sekä toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. OPM jatkaa tulosohjaukseen liittyvää kokonaisvaltaista indikaattoreiden kehittämistä.

Kansallinen innovaatiostrategia valmistuu vuoden 2008 aikana. Sen pohjalta voidaan arvioida, mitä toimenpiteitä se edellyttää tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän perustan muodostavissa yliopistoissa. OPM osallistuu pitkäjänteisen kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan valmisteluun. OPM seuraa korkeakoulueksintöjä koskevan lainsäädännön (369/2006) toimivuutta ja täytäntöönpanoa yliopistoissa. OPM valmistelee vuoden 2008 aikana suositukset korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisestä.

OPM:n johdolla valmistellaan laajapohjaisessa yhteistyössä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta. Hallitus on päättänyt 23.4.2008 uudistuksen valmistelun periaatelinjaukset ja aikataulun. Yliopistojen tulee kehittää avointa yliopistoa, täydennyskoulutusta ja monimuotoista tutkintoon johtavaa koulutusta työikäisen aikuisväestön osaamistarpeisiin vastaamiseksi.

Yliopistojen tuottavuusohjelman toteuttamista jatketaan aiemmin sovitusti. Tuottavuusohjelman vuosien 2012-2015 lisätoimenpiteet eivät koske yliopistoja.

Vuoden 2008 lopussa valmistuu korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia, jota valmistellaan parhaillaan yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Kansainvälistymisen tavoitteet otetaan huomioon myös valmisteltavassa rahoitusmallissa.

Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä. Korkeakoulujen arviointineuvosto arvioi yliopistokeskukset vuoden 2008 aikana. Yliopistokeskusten kehittämisestä päätetään arvioinnin jälkeen.

OPM on siirtänyt tutkijakoulupäätöksenteon Suomen Akatemialle vuoden 2008 alusta alkaen. OPM tukee neliportaisen tutkijanuran kehittämistä rahoitusmallin puitteissa. Tutkimustoimintaan liittyvää tiedonkeruuta vahvistetaan ja systematisoidaan osana KOTA-tietojärjestelmän kokonaiskehittämistä.

OPM on käynnistänyt myös laajemman toimenpidekokonaisuuden, jonka tavoitteena on koko korkeakoululaitoksen tietojärjestelmien uudistaminen. OPM ja Opetushallitus ovat yhteistyössä yliopistojen kanssa valmistelleet siirtymistä yliopistojen sähköiseen hakujärjestelmään ja hakujärjestelmän kautta toteutettavaan valtakunnalliseen yhteishakuun.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma